

UDK 325.11(497.5 Pula)
 (093)"1613/1817"
 Izvorni znanstveni rad
 Primljeno: 13. 3. 2000.

Puljske matične knjige kao izvor za povijest migracija: doseljenici iz središnje Hrvatske, Ugarske i slovenskih zemalja pod austrijskom vlašću (1613.-1817.)

Slaven Bertoša

Filozofski fakultet, Pula, Hrvatska

Na temelju detaljne analize puljskih matičnih knjiga - pohranjenih u Državnom arhivu u Pazinu - autor je analizirao nazočnost doseljenika iz središnje Hrvatske, Ugarske i slovenskih zemalja pod vlašću Austrije od 1613. do 1817. Istaknuo je da su njihove migracije prema Puli, iako malobrojne, dragocjen i važan doprinos boljem poznavanju veza između tih pokrajina i najvažnijeg južnoistarskog središta.

I. Uvodni dio

U sklopu proučavanja selidbenih kretanja između udaljenijih pokrajina istaknuto mjesto zauzimaju migracije iz središnje Hrvatske, Ugarske i slovenskih pokrajina pod vlašću Austrije prema Puli. Istraživanje opsežnoga gradiva matičnih knjiga grada Pule - koje se čuvaju u Državnom arhivu u Pazinu¹ - neprijeporno pokazuje da su dolasci iz tih pokrajina bili višestoljetni, ali u većini slučajeva pojedinačni i nekontinuirani. U analizi je korištena izvorna građa iz matičnih knjiga krštenih, vjenčanih, umrlih, te iz popisa krizmanika od početka XVII. do početka XIX. stoljeća, a obuhvaćeno je više od 18.000 upisa. Istraživačku pozornost najviše valja svrnuti na intenzitet iseljavanja iz spomenutih pokrajina prema Puli te na način bilježenja doseljenika u vrelima.

Doseljenici iz središnje Hrvatske, južne Ugarske i slovenskih zemalja pod austrijskom vlašću upisivali su se u puljske matice na isti način kako se to i inače činilo u matičnim knjigama. Jedan od važnih pokazatelja njihova podrijetla bilo je prezime. Iako je za razdoblje XVII. stoljeća, a posebice za njegovu prvu polovicu, karakteristično nespominjanje prezimena doseljenika, nego samo navođenje očeva imena, spomenuti su se doseljenici i tada u većini slučajeva bilježili punim imenom i prezimenom. Spomen prezimena postupno je potpuno zamijenio podatak o podrijetlu.

Matične knjige krštenih svjedoče o broju krštenja tijekom godine, a vjerodostojan su pokazatelj i broja rođenih, jer su praktično sva rođena djeca (pa i izvanbračna djeca) bila krštena. Iz njih se može doznati i broj rođenih u pojedinim obiteljima, te

¹ Popis matičnih knjiga u spomenutom arhivu objelodanio je Dražen Vlahov, *Matične knjige u Povijesnom arhivu u Pazinu, Vjesnik Istarskog arhiva* (dalje: *VIA*), sv. 2-3, Pazin, 1994., str. 277-309 (puljske matice za razdoblje koje se spominje u ovom radu nalaze se na str. 299-300).

važni podaci o zanimanjima (ako su navedena). Spominje se i ime (ili imena) krštene osobe, njezinih roditelja, mjesto podrijetla te imena kumova.

Matične knjige vjenčanih bilježe obavljene napovijedi prije sklapanja braka ili djelomično oslobađanje od njih. U njima nailazimo na podatke o tome tko je i kada obavio obred, ime i prezime budućih supruga, njihovo zanimanje, a vrlo često i podatke o njihovim roditeljima i mjestu podrijetla. Dob budućih supruga navođena je tek od 1814. godine. Do tada ju je moguće izračunati usporednim uvidom u knjige krštenih ili umrlih.

Matične knjige umrlih spominju ime i prezime umrlog, često njegovu dob, mjesto podrijetla te mjesto ukopa. Za muža se često navodi ime žene, a za ženu ime muža. Ako osobe nisu bile u braku ubilježeno je ime jednog ili oba roditelja.

U popisima krizmanika nalazimo ime i prezime krizmanog, često ime oca ili oba roditelja, te ime kuma ili kume. Upisano je i koji je biskup obavio obred i kada. Za sve se spomenute osobe često navodi i mjesto podrijetla.

Matične knjige pisane su talijanskim, a u manjem broju slučajeva latinskim jezikom. U više su zapisa uz osnovni tekst na talijanskom ubačeni dijelovi rečenice na latinskom.

Pula je kao važna istarska luka na mletačkom putu prema Dalmaciji i Levantu bila grad s vrlo snažnim useljavanjima novog stanovništva, pa je, pogođena raznim nedaćama, samo zahvaljujući tome i uspjela opstati kao gradsko središte². Valja na početku naglasiti da su spomenute pokrajine u ondašnjim relacijama bile vrlo udaljene od Pule, što je svakako značajno utjecalo na intenzitet useljavanja s tog područja.

II. Popis mjesta

A) Središnja Hrvatska

Iz središnje se Hrvatske u puljskim maticama spominju samo doseljenici iz Karlovca.

1. Karlovac - u vrelima: *Kraovaz* (sic!), *Carlovaz*, *Carolovaz* (sic!)

Znamenita tvrđava i grad koji je ime dobio po nadvojvodi Karlu Habsburškom, izgrađeni su 1578. na najslabijoj crti hrvatske obrane od turskih napada koja se protezala od Ogulina do Steničnjaka³.

Doseljenika iz Karlovca u Puli je bilo malo. Kao *Kraovaz*, *Carlovaz* i *Carolovaz* naselje se spominje samo tri puta: jednom u XVII. stoljeću, te dva puta tijekom

² Bernardo Benussi, Spigolature polesane, *Atti e memorie della Società di archeologia e storia patria*, vol. XXIII., Parenzo, 1908., str. 362-44.; Miroslav Bertoša, Etnička struktura Pule od 1613. do 1797. s posebnim osvrtom na smjer doseljavanja njezina stanovništva, *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* (dalje: *VIARP*), sv. XV., Rijeka - Pazin, 1970., str. 55-58.

³ Usp. Milan Kruhek, Postanak i razvoj tvrđave i grada Karlovca, *Karlovac 1579-1979. Zbornik radova*, Karlovac, 1979., str. 82-83.; isti, *Krajiške utvrde i obrana Hrvatskog Kraljevstva tijekom 16. stoljeća*, Zagreb, 1995., passim, a posebice str. 290-302.; Alexander Buczynski, *Gradovi Vojne krajine*, sv. 1.-2., Zagreb, 1998., passim.

XVIII. stoljeća. Bila su to tri različita doseljenika iz tog važnoga grada u središnjoj Hrvatskoj: jedan se spominje u Knjizi umrlih, a dvoje u Knjizi krštenih.

U Puli je, u crkvi Sv. Tome, 1. rujna 1647. pokopan Vid, sin *messera*⁴ Grge iz Karlovca. Iz vrlo kratkog upisa doznajemo još samo da je dječak umro u dobi od dvije godine⁵.

Karlovcani se zatim opet spominju stotinjak godina kasnije. U Knjigu krštenih upisan je 5. rujna 1740. Ivan, sin *messera* Pere Semića, sina pokojnog Mateja iz Karlovca, te njegove zakonite supruge Anice. Sukladno spomenutim pravilima o upisu u knjige rođenih ubilježeno je da se dijete rodilo u zakonitom braku, te da ga je krstio kurat puljske katedrale Niccolò Pianella, koji je obavio i upis u knjigu. Kao kumovi na obredu zapisani su *messer* Piero Vio i *donna*⁶ Giustina, supruga *messera* Bastiana Beltramea⁷.

Četrdesetak godina kasnije u Knjizi krštenih spominje se 13. srpnja 1784. (faksimil br. 1.) krštenje Ivana Antuna, sina Ivana Stevića, sina pokojnog Jurja i njegove supruge Jelene, kćeri Mile Jurkovića iz Karlovca. Zapisano je da su muž i žena bili Cigani, te da se dijete rodilo 12. srpnja navečer i to na gradskoj rivi (obali). Krstio ga je župnikov zamjenik kurat Pasqualin Moscarda. Na obredu su kao kumovi upisani Zuanne Bassetto, podvornik-poslužitelj poreznog ureda (*Fante della Comunità*)⁸, te Gasparo Dragogna. Nakon teksta nalazi se potpis kurata (s punim imenom i prezimenom, te kraticama za označavanje crkvene funkcije koju je obavljao) kojim se potvrđuje da je on vlastoručno obavio upis u knjigu.⁹

B) Ugarska

Ugarska se u maticama Pule spominje dva puta: jednom za doseljenika iz Novog Sada, a drugi put za osobu rođenu u Ugarskoj.

⁴ *Messer* ili *messere* (vrlo se često koristila i kratica *ser*) jest oznaka za gospodina (izričaj iz poštovanja) (Giulio Rezasco, *Dizionario del linguaggio italiano storico e amministrativo*, Bologna, 1881., str. 628.).

⁵ Vido de anni 2 figliolo de messer Gergo da Kraovaz fu sepolto in San Tomaso (*Državni arhiv u Pazinu* (dalje: DAP), kutija 28., Knjiga umrlih (*Liber Mortuorum*, dalje: LM), IX.1.9., 1. rujna 1647.

⁶ *Donna* je izričaj koji je označavao: žensku osobu općenito, nečiju suprugu, sluškinju, ali se rabio i kao izričaj iz poštovanja da se osobu ne nazove samo imenom (usp. Enrico Rosamani, *Vocabolario giuliano dei dialetti parlati nella regione giuliano-dalmata*, Bologna, 1958., str. 326-327.).

⁷ Zuanne figlio di messer Piero Semich quondam Mattio da Carolovaz et di donna Aniza sua legittima consorte, nato di legittimo matrimonio, battezzato al Sacro Fonte da me Don Niccolò Pianella Curato della Cattedrale. Padrini furono messer Piero Vio, et donna Giustina moglie di messer Bastian Beltrame (DAP, kutija 26., Knjiga krštenih (*Liber Baptizatorum*, dalje: LB), IX.1.3., 5. rujna 1740.).

⁸ Enrico Rosamani, *Vocabolario*, n. dj., str. 355-356.

⁹ Zuanne Antonio figlio di Zuanne Stevichi quondam Zorzi e di Ellena figlia di Mille Jurcovich da Carlovaz ambi cingari sua consorte (nato jeri sera in riva di questa Città), fu battezzato da me sottoscritto Vice Parroco Curato. Padrini furono al Sacro Fonte Zuanne Bassetto Fante di questa Comunità e Gasparo Dragogna. Io Padre Pasqualin Moscarda V(ice) (Parroco) C(urato) M(anu) P(ropria) (DAP, kutija 26., LB, IX. 1.4., 13. srpnja 1784.

1. Novi Sad (Neusat)

Novi Sad, grad u južnoj Ugarskoj, spominje se u puljskim maticama samo jednom, i to u njemačkom obliku *Neusat*. S obzirom na njegovu veliku udaljenost od Pule, svakako je neobična zanimljivost da je u puljskoj Knjizi krštenih 11. listopada 1807. kao kum upisan Carlo Mastan, rodom iz Novog Sada, za koji se navodi da se nalazi u Ugarskoj. Radilo se o osobi koja je u Pulu došla kao vojnik cara i kralja Napoleona. Tog je dana kršten Francesco Teodoro, sin pokojnog Teodora Kujice i njegove zakonite supruge Domenike. Dječak se rodio 9. listopada u 8 sati, a krstio ga je, dopuštenjem župnika, svećenik Srećko Dobrović, konventualac Sv. Franje. Osim spomenutog Mastana kao kuma je upisana i *donna* Angiola, supruga *messera* Domenica Demorija¹⁰.

2. Ugarska (Ungheria)

Ugarska se spominje u Knjizi umrlih 23. veljače 1773. Prethodne noći u sedam sati, u dobi od oko 60 godina, u puljskoj je vojarni umro Nicola Scultretti, rodom iz Ugarske (*Ongaro di nascita*), inače vojnik družine kapetana Girolama Vidalija. Kao uzrok smrti navedena je bolest grudiju (*male di petto*). Iz relativno dugog upisa o smrti (Dokument br. 1.: Upis o smrti vojnika rodom iz Ugarske) doznajemo da je primio sljedeće sakramente: ispovjedio se kanoniku i kuratu Antoniju Leonardelliju, a bolesničko pomazanje i pričest, te papin blagoslov primio je od vicekurata Niccoloa Leonardellija, koji se uz njega nalazio u trenutku smrti i koji ga je i upisao u Knjigu umrlih. Niccolò Leonardelli je, zajedno s tri druga svećenika i dva klerika, pokojnikovo tijelo otpratio do katedrale, gdje je ukop obavljen besplatno¹¹.

C) Slovenske zemlje

Slovenske se zemlje u puljskim matičnim knjigama spominju znatno češće od središnje Hrvatske i Ugarske. Osobito je vrijedan manji popis mjesta s tog područja, a izrijekom se od pokrajina spominju Stirija, Koruška i Kranjska¹².

1. Ajdovščina (Jdussena)

Ajdovščina je gradić sjeverozapadno od Postojne. Spominje se u Knjizi krštenih 29. ožujka 1813. Tada je kršten Giorgio Domenico, sin Antonija Mainardija iz talijanskoga grada Roviga, i Tereze, rođene Stibel iz Ajdovščine, njegove zakonite

¹⁰ Francesco Teodoro figlio postumo del ora defunto Teodoro Cuizza e di donna Domenica sua legittima consorte, nato li 9 sudetto alle ore 8 antemeridiane. Battezzato dal Reverendo Padre Felice Dobrovich Conventuale di San Francesco de licenza parrochi. Padrini al Sacro Fonte furono il signor Carlo Mastan nativo da Neusat in Ungheria di servizio Militare di S(ua) M(aestà) l' Imperatore e Re Napoleone e donna Angiola moglie di messer Domenico Demori (Isto, 11. listopada 1807.).

¹¹ Isto, kutija 29., LM, IX.1.11., 23. veljače 1773.

¹² Usp. *Krajevni leksikon I judske Republike Slovenije. Osnovni podatki o prebivalstvu, šolstvu, zdravstvu, poštab, železniških postajah, s seznamom katastarskih občin, planinskih postojank in abecednim imenikom zaselkov in naselij*, Ljubljana, 1954.; *Krajevni leksikon Slovenije. Repertorij z uradnimi, topografskimi, zemljepisnimi, zgodovinskimi, kulturnimi, gospodarskimi in turističnimi podatki vseh krajev Slovenije*, 1. knjiga: *Zabodni del Slovenije*, Ljubljana, 1968.; *Slovenske dežele na zemljevidih od 16. do 18. stoletja*, Ljubljana, 1969.

supruga. Navedeno je da se dječak rodio 7. ožujka u ponoć. Krstio ga je kanonik Giacomo Demori. Kumovi pri obredu bili su Jure Mandušić i Domenica, supruga Pietra Artusija¹³.

Poznato hrvatsko prezime Mandušić spominje se u Krnici, a sačuvano je i u narodnoj poeziji, književnosti i tradiciji. Pišući o znamenitom hajduku Vuku Mandušiću, Anđelko Mijatović naglašava da su upravo u Krnici Mandušići bili najbogatiji i da su tamo imali svoju palaču i svoje posjede s kolonima. Izgrađena 1747., palača je izgorjela 1947., a s njom je uništen i vrlo vrijedan arhiv. Osim u Krnici, Mandušića je bilo i u Mutvoranu, Puli, Šišanu, Lobariki i Barbanu. Izvan Istre bilo ih je u Katunima kod Splita, Opatovcu kraj Nove Gradiške, Rupama kod Šibenika, u Splitu i u Zagrebu¹⁴.

2. Celje (Cilla)

Celje, gradić u Sloveniji, spominje se u puljskim maticama tijekom XVII. i XVIII. stoljeća nekoliko puta. U Knjizi vjenčanih iz mjeseca kolovoza 1686. (točan datum nije uopće upisan) naveden je gospodin Anzolo Sansa, Nijemac iz Celja (*Tedesco da Cilla*), koji se tada vjenčao u Puli. U upisu stoji da je biskup Bernardino Corniani buduće supružnike, iz opravdanih razloga, oslobodio triju uobičajenih napovjedi jer se ustanovilo da su prethodno obavljene u Fažani. Vjenčanje je, uz prethodnu suglasnost zaručnika, obavio biskupski kanonik i kurat Francesco Maure. Zabilježeno je da se zaručnica zvala Marta i da je bila kći Francesca Maestrija iz Venecije. Zaručnici su bili žitelji Pule, a vjenčali su se u Marijinoj kući u nazočnosti pozvanih svjedoka, žitelja Pule, Francesca Marije Costantinija, franjevca Male braće, te *mistra*¹⁵ Michiela, njegovoa brata (Dokument br. 2.: Vjenčanje Anzola Sansa iz Celja)¹⁶.

Marta Maestri Sansa spominje se 4. srpnja i 28. studenoga 1688. kao kuma na krštenjima. U prvom je slučaju kršten Alessandro, čiji je otac bio *messer* Demostene del Bello, a majka njegova zakonita supruga *donna* Eufemia. Obred je obavio kanonik Nadalin Razzo, a osim spomenute gospođe (ovdje navedene kao *Sanza!*) kum je bio i *Patron*¹⁷ Basilio Roditti¹⁸. Drugi slučaj spominje krštenje Agnese, kćeri

¹³ Giorgio Domenico figlio del signor Antonio Mainardi da Rovigo e della signora Teresa nata Stibel da Idussena di lui legittima consorte, nato li 7 del sudetto alla mezza notte. Battezzato da me sottoscritto. Padrini furono alla Sacra Fonte il signor Giorgio Mandussich e la signora Domenica moglie del signor Pietro Artusi (DAP, kutija 26., LB, IX.1.4., 29. ožujka 1813.)

¹⁴ Anđelko Mijatović, *Uskoci i krajišnici*, Zagreb, 1974., str. 93. O Mandušićima usp. također: Slaven Bertoša, *Gospodarska povijest u notarskim knjigama Puljštine u prvoj polovici XVII. stoljeća*, *Povijesni prilozi*, 17., Zagreb, 1998., 209.; isti, *Etnička struktura Pule i njezinih sela u prvoj polovici XVII. stoljeća*, *ILA* (u tisku).

¹⁵ *Mistro* je naziv za obrtnika (Giuseppe Boerio, *Dizionario del dialetto veneziano*, Venezia, 1856., str. 418.).

¹⁶ DAP, kutija 27., *Liber Copulatorum*, dalje: LC, IX.1.6., kolovoza 1686.

¹⁷ *Patron* je naziv za vlasnika ili prvog čovjeka (upravitelja) na brodu (Giulio Rezasco, *Dizionario*, n. dj., str. 776.).

¹⁸ Alessandro figliolo di messer Demostene del Bello e di donna Eufemia sua legittima consorte, fu battezzato dal signor Canonico Don Nadalin Razzo, e tenuto al Sacro Fonte dal Patron Basilio Ro-

mistra Antonija Caluccija, postolara iz Rovinja, i *donne* Eufemije, njegove zakonite supruge. Prilikom rođenja procijenjeno je da se djevojčica nalazi u smrtnoj opasnosti, pa ju je tada kod kuće krstila primalja. Kanonik i kurat Francesco Maure krstio ju je kasnije - 28. studenoga 1688. - *sub conditione*¹⁹. Osim spomenute gospođe Marte kao kum spominje se *Patron* Zorzi Varin²⁰.

Sam Anzolo Sanza bio je, uz gospođu Gaiolu (ime, koje joj počinje slovom V nije moguće pročitati!), kum na krštenju Domenike, kćeri pokojnog Roka Kujice i njegove zakonite supruge Mariete. Zabilježeno je da se dijete rodilo 30. siječnja te da ga je 2. veljače 1689. krstio kurat Francesco Maure²¹.

Stotinjak godina kasnije doseljenici iz Celja spominju se opet. U Knjizi krštenih u tri je navrata kao kuma upisana Margarita Kermanič. Kada je 25. svibnja 1778. kršten Pier Zuanne, čiji je otac bio *Patron* Zuanne Sbisà, sin pokojnog Giacoma, a majka njegova zakonita supruga Margarita, kuma je bila vrlo mlada. Doznajemo da joj je otac bio pokojni Lovro iz Celja na austrijskom posjedu (*Stato austriaco*). Drugi je kum bio *mistro* Antonio Fragiaco, a obred je obavio kanonik Zan Battista Bradamante²².

Maria Antonia, kći Giuseppea Forlana, sina pokojnog Francesca i njegove zakonite supruge *donne* Giustine, krštena je 26. rujna 1780. Upisano je da se rodila 23. rujna, te da ju je krstio kanonik Cristoforo Bonifacio. Osim Margarite Kermanič iz Celja (navedeno je da se grad nalazi u Štajerskoj) kum je bio i Francesco Ambrosio, sin pokojnog Biasija²³.

ditti e dalla signora Marta moglie del signor Anzolo Sanza Todesco da Cilla, padrini (DAP, kutija 25., LB, IX.1.2., 4. srpnja 1688.).

¹⁹ Kada je prilikom rođenja primalja (babica) procijenila da je dijete koje se rodilo u opasnosti da umre morala ga je odmah krstiti da ne bi umrlo nekršteno. Ako je ipak uspjelo preživjeti (a puljske matične knjige potvrđuju da je to bilo često!) nosilo se kasnije svećeniku na nadopunu obreda. Međutim, ako je svećenik ocijenio da primalja nije ispravno obavila čin, tada se to krštenje držalo nevrjedecim, pa se naknadno obavljalo u crkvi. U ovom je slučaju zabilježeno babičino krštenje novorođenog, a izričaj *sub conditione* - pod uvjetom (da krštenje nije (ispravno) obavljeno - odnosi se na to da svećenik nije točno znao što je i kako babica učinila. Za tek rođeno dijete koje se nalazilo u smrtnoj opasnosti kod krštenja se katkada navodila napomena *per exorcismum* (usp. Slaven Bertoša, *Nezakonita djeca u puljskim matičnim knjigama krštenih od 1613. do 1678., Croatica Christiana Periodica*, br. 42., Zagreb, 1998., str. 46.).

²⁰ Agnese figliola di *mistro* Antonio Calucci calzolaro da Rovigno e di donna Eufemia sua legittima consorte, fu battezzata da me Francesco Maure Canonico e Curato *sub conditione* per esser stata battezzata in casa ob periculum dall' ostetrica. Padrini furono il signor Zorzi Varini e la signora Marta consorte del signor Anzolo Sanza Todesco da Cilla (DAP, kutija 25., LB, IX.1.2., 28. studenoga 1688.).

²¹ Domenica et Rochina (?) figliola del quondam messer Rocco Covizza e di donna Marietta sua legittima consorte nata li 30 del spirato, fu battezzata da me Curato et tenuta al sacro Fonte dal signor Anzolo Sanza Todesco e da donna V... Gaiola padrini (Isto, 2. veljače 1689.).

²² Pier Zuanne figlio del *Patron* Zuanne Sbisà quondam Giacomo e di donna Margarita di lui legittima consorte. Fu battezzato dal Reverendissimo signor Canonico Don Zan Battista Bradamante. Padrini al Sacro Fonte furono *mistro* Antonio Fragiaco e la giovane Margarita Chiermanich quondam Lorenzo da Cilla Stato austriaco (Isto, kutija 26., LB, IX.1.4., 25. svibnja 1778.).

²³ Maria Antonia figlia di Giuseppe Forlan quondam Francesco e di donna Giustina di lui legittima consorte, nata li 23 del corrente. Fu battezzata dal Reverendissimo signor Canonico Don Cristofforo

Puljska žiteljka Margarita Kermanič iz Celja posljednji se put kao kuma na krštenju spominje 5. veljače 1781. Krštena je tada Chiara Maria, nezakonita izvanbračna kći Giacomo, kćeri Bernardina Caluzzija iz Rovinja, inače žitelja Pule. Vrlo je zanimljivo da se za dijete koje se rodilo izvan braka, suprotno crkvenim pravilima o upisivanju izvanbračnih u knjige, navodi očevo ime: bio je to Bortolo Scocco, sin pokojnog Francesca rodom iz Trsta, a žitelj Pule. Dijete se rodilo 2. veljače, a krstio ga je kanonik i vikar Giovanni Battista Bradamante. Osim spomenute Slovenke, kum je bio i Cristoforo Lazarini²⁴.

3. Golac (*Gollaz*)

Golac je selo sjeveroistočno od Buzeta, na sjevernim obroncima slovenskog dijela Ćićarije, na nadmorskoj visini od 644 m. Nalazi se na strateški važnom prometnom pravcu između Vodica i Obrova²⁵. Zbog važnosti označeno je na mnogobrojnim zemljovidima iz tog vremena: primjerice, kao *Golz* spominje se na zemljovidu carsko-kraljevskog inženjera Giovannija Antonija Capelarisa iz 1797.²⁶

Golac je odigrao važnu ulogu tijekom tzv. uskočkog rata. Naime, koncem listopada 1616. opljačkan je i spaljen - zajedno s drugih sedam sela na tom području - od zajedničke vojske u kojoj su se nalazili Hrvati i Albanci, mornari s naoružanih lađa pod zapovjedništvom gubernatora Anzola Giustiniana i kapetana Marka Bračića, te konjanici i mušketeri iz buzetske posade koje je vodio kapetan Marco Verzi. Epizoda je važna jer predstavlja rijetki primjer udruženog djelovanja mornara s naoružanih barki i vojnika iz buzetske posade. Naime, kod podjele plijena dvije su se strane posvadile: kada su mornari svu stoku otjerali u Kopar, vojnici su izjavili da više neće sudjelovati s njima u zajedničkim pothvatima²⁷.

U puljskim se maticama navodi samo jednom i to u Knjizi vjenčanih 10. kolovoza 1794. (faksimil br. 2.). Tog se datuma u Puli udala Marija, kći pokojnog Antuna Maglice iz Golca. Suprug Marin Žufić, sin pokojnog Ivana bio je iz Žminja, kaštela u srednjoj Istri, za koji je navedeno da se nalazi na austrijskom dijelu tršćanske biskupije. Ubilježeno je da su, sukladno zakonskim odredbama, bili oslobođeni triju uobičajenih napovjedi, kako i stoji u ovlaštenju biskupske kurije sastavljenom 29. srpnja, koje postoji kod župnika. Brak je, nakon usmene suglasnosti izrečene od strane budućih supruga, sklopljen kod oltara Blažene Djevice od Krunice u

---

Bonifacio. Padrini al sacro Fonte furono Francesco Ambrosio quondam Biasio e Margarita Ciarmani da Cilla nella Stiria (Isto, 26. rujna 1780.).

²⁴ Chiara Maria figlia naturale ed illegittima di Giacomina Caluzzi di Bernardin da Rovigno abitante in questa Città procreata con Bortolo Scocco quondam Francesco nato in Trieste commorante pur esso in questa parrocchia, naque li due del corrente. Fu battezzata da Monsignor Reverendissimo Canonico Vicario Giovanni Battista Bradamante. Padrini al Sacro Fonte sono stati Domino Cristoforo Lazarini e Margarita Ciarmani da Cilla nella Stiria, abitante in questa Città (Isto, 5. veljače 1781.).

²⁵ Za smještaj i opis naselja usp. Dario Alberi, *Istria. Storia, arte, cultura*, Trieste, 1997., str. 199-202.

²⁶ *Carta dell' Istria. Riveduta ed aumentata dal Cesareo Reggione Ingegnere Giovanni Antonio Capelaris. 1.º anno 1797.*, Sveučilišna knjižnica Pula.

²⁷ Miroslav Bertoša, *Istra: Doba Venecije (XVI.-XVIII. stoljeće)*, Pula, 1995., 2. prerađeno i dopunjeno izdanje, str. 368.

katedrali. Obred je bavio svećenik kurat. Kao svjedoci na obredu zapisani su Simon Santolin (ime njegova pokojnog oca nije upisano) te Mate Belušić²⁸.

4. Koruška (*Carintia*)

Koruška se u puljskim maticama spominje u Knjizi umrlih 14. rujna 1751. U Puli je tog dana, u dobi od oko 40 godina, umrla Uršula Bubić iz Rijeke, a muž joj je bio *mistro* Blaž Kolenac iz Koruške²⁹.

5. Kranjska (*Carniola*)

Doseljenike iz Kranjske puljske matične knjige navode nekoliko puta. U Knjizi vjenčanih zapisana je 21. rujna 1673. Marija, kći Antuna Varolaha iz Kranjske, koja se tada udala za Grgura Černeku iz Roča (gradića u sjevernoj Istri). Vjenčanje je, u crkvi Sv. Marije Formoze (*Chiesa dell' Abbazia*)³⁰, dopuštenjem viših vlasti, obavio kanonik i kurat Domenico de Piazza, koji je izvršio upis u knjigu. Župnik iz Rijeke - čije se ime ne navodi - potvrdio je da su u Rijeci (gdje je Marija vjerojatno živjela, iako se to izrijekom ne spominje) i Roču prethodno učinjene tri uobičajene napovjedi tijekom kojih nisu otkrivene prepreke za sklapanje braka. Obred je obavljen u nazočnosti svjedoka: bili su to Zuanne Razzo i Salamon (de) Conti, žitelj Pule (Dokument br. 3.: Vjenčanje Marije Varolah iz Kranjske)³¹.

Knjiga umrlih spominje Jericu Kranjicu (= došljakinju iz Kranjske) (*donna Jerizza Cragnizza*), koja je 19. listopada 1688. umrla u Puli. Imala je 45 godina i bila je sluškinja kanonika Ferriciolija. Zapisano je da je na početku bolesti primila sve potrebne sakramente. Pokopana je na groblju Sv. Tome, a procesiju su obavili kurat, sakristan i neki klerici. U knjigu ju je upisao kurat³².

U Puli je 31. srpnja 1703. pokopan Kranjac Primuž Krt (*Premus Chert Cranzo*), sluga u kući poznate i u maticama vrlo često spominjane obitelji Tallioni (inače podrijetlom s područja Bergama u Milanskom Vojvodstvu). Krt je umro u dobi od oko 40 godina. Zabilježeno je da je primio samo sveto ulje, a od ostalih je sa-

²⁸ Marin Suffich quondam Zuanne da Gimino P(arte) A(ustriaca) Diocesi di Trieste e Maria figlia del quondam Antonio Maglizza da Gollaz dispensati dalle trine solite pubblicazioni (...), come consta dal mandato di questa Vescovile Curia segnato sotto il dì 29 luglio qua presente, che per buon ordine si conserva in filza, prestato avendo prima il mutuo loro espresso consenso, per verba de presenti, sono stati congiunti in S(anto) Matrimonio da me infrascritto Parroco Curato nella Chiesa Cattedrale appresso all' Altare della Beata Vergine del Rosario alla presenza di Simon Santolin quondam ... e Matteo Belusich Testes (DAP, kutija 27., LC, IX.1.7., 10. kolovoza 1794.).

²⁹ Orsola Bubichi da Fiume moglie di mistro Biasio Collenaz dalla Carintia in età d' anni quaranta circa (Isto, kutija 29., LM, IX.1.11., 14. rujna 1751.).

³⁰ Sv. Marija Formoza bila je stara benediktinska opatija, pa otuda i takav naziv. Mletački je izvori često spominju i kao *Santa Maria del Canneto*, a zanimljivo je pročitati i pod kakvim se još nazivom spominje u puljskim maticama (usp. DAP, kutija 27., LC, IX.1.7., 29. travnja 1784., gdje stoji: *Chiesa della Beata Vergine di Canedo detta la Bazza*).

³¹ DAP, kutija 25., LC, IX.1.1., 21. rujna 1673.

³² Morse donna Jerizza Cragnizza fu serva del signor Canonico Ferricioli, hebbe tutti li santissimi sacramenti nel principio di sua infermità, fu sepolta nel sagrato di San Tomaso, accompagnata da me Curato e dal Reverendo Sagrestano et altri Chierici alla sepoltura; in età d' anni 45 in circa (Isto, kutija 28., LM, IX.1.10., 19. listopada 1688.).

kramenata oslobođen *sub conditione*. Pokopan je kod franjevacu Male braće, a obred je vodio kanonik i kurat Porporino (Cipriotto, iako ovaj zapis ne spominje prezime!), koji je obavio i upis u knjigu³³.

Katarina, izvanbračna kći Jelene Kranjice, umrla je dan nakon rođenja, a pokopana je 15. studenoga 1719. u puljskoj katedrali. Obred je vodio kurat koji ju je i upisao u knjigu³⁴.

Jelena Kranjica (*Elena Craniza*) umrla je nekoliko dana poslije, a pokopana je 18. studenoga 1719. Zapisano je da je od kurata (koji ju je i upisao u knjigu) primila sve potrebne sakramente: jedino se ispovjedia kanoniku Marzariju (iz drugih upisa znamo da se zvao Ottavio, iako se u ovom upisu ime ne navodi!). Zanimljiva je bilješka da se ispovjediti morala baš njemu, jer se radilo o osobi koja nije znala talijanski: stoji da je bila *di lingua lirica* (skraćeno od *illirica!*). Kurat i dio klera tijelo su otpratili do katedrale, gdje je ukop obavljen besplatno jer se vjerojatno radilo o siromašnoj osobi³⁵.

Iz nešto opširnijeg upisa od 28. ožujka 1800. doznajemo o smrti Mateja Kubjančiča iz Kranjske, sluge gospođe Rose Cattaro. Ubilježeno je da je umro prethodne noći u ponoć, i to od bolesti grudiju, od koje je bolovao osam dana. Imao je oko 40 godina. Navedeni su sveti sakramenti koje je primio: ispovjedio se kanoniku i vikaru Škerbiću (iz drugih upisa znamo da se zvao Antun!); posljednju je pričest primio od kanonika Demorija (Giacoma, kako navode drugi upisi!), a bolesničko je pomazanje dobio od kurata koji ga je upisao u knjigu (ime mu nije navedeno!). Kurat je u trenutku smrti bio uz njega i udijelio mu apostolski blagoslov. Zajedno sa sakristanom odnio je tijelo do katedrale te ga pokopao na tamošnjem groblju (Dokument br. 4.: Upis o smrti Mateja Kubjančiča)³⁶.

Iako se u većini spomenutih slučajeva sa sigurnošću može tvrditi da je riječ o doseljenicima iz spomenute slovenske pokrajine, valja naglasiti da se naziv *Kranjci* na labinskom području rabio za doseljenike s područja Učke. U tim se, dakle, slučajevima, radilo o Hrvatima, a ne Slovencima. Gradsko je područje Labina bilo omeđeno trima kontradama od kojih se jedna, upravo prema tim doseljenicima, zvala Kranj³⁷.

³³ Premus Chert Cranzo famiglia della Casa Tallioni passò da questa à miglior vita in età d' anni 40 circa, fu assolto (sub conditione), hebbe l' oglio santo e fu sepolto nella Chiesa de Padri Minori Conventuali accompagnato alla sepoltura da me Porporino Canonico e Curato (Isto, 31. srpnja 1703.).

³⁴ Volò al Cielo l' anima di Cattarina figliola di Elena Craniza ed Ignotto Patre de giorni uno, fu accompagnata alla Chiesa Cathedrale da me sudetto Curato, et fu sepolta nel Sacratio (Isto, 15. studenoga 1719.).

³⁵ Passò à meglio vita Elena Craniza premonita di tutti li santissimi sacramenti necessarij amministrati da me sottoscritto Curato, eccetto il sacramento della penitenza che fà il Reverendissimo signor Canonico Marzari, per esser di lingua lirica, fu accompagnata alla Cathedrale da me Curato et d' altri del Clero et fu sepolta nel Sacratio per Carità (Isto, 18. studenoga 1719.).

³⁶ Isto, kutija 29., IX.1.12., 28. ožujka 1800.

³⁷ Mijo Mirković, *Matija Vlačić Ilirik*, Djela JAZU, knj. 30., Zagreb, 1960., str. 10.; Miroslav Bertoša, Pučanstvo Labina u Vlačićevo doba (s priložima labinskoj onomastici XVI i XVII stoljeća) (prema građi starog Kaptolskog arhiva u Labinu), *VHLARP*, sv. XX., Rijeka, 1975.-76., str. 113-114, 128.

6. Ljubljana (Lubiana)

Ljubljana se u puljskim maticama spominje nekoliko puta. Najprije je u Knjizi umrlih zapisana Beta, kći Pere Markovića iz Ljubljane, sluškinja kanonika Bonarellija (Giacoma, kako navode brojni upisi iz tog vremena). Primila je sve potrebne sakramente, a kaptol ju je na posljednji počinak otpratio do katedrale. Nije navedena njezina dob, nego je samo upisana u knjigu 5. kolovoza 1652.³⁸

Mnogo godina kasnije u tri se navrata spominje Barbara Berzin, kći pokojnog Franca iz Ljubljane. Zabilježena je najprije u Knjizi vjenčanih 25. rujna 1785., kad je sklopila svoj prvi (i vjerojatno jedini) brak. Muž je bio *Capo*³⁹ Antonio Orsini Rosa, a tada se oženio po treći put. Antonio Artusi, sin pokojnog Giovannija Battiste, i Zuanne Faraguna, sin pokojnog Zuanneta bili su im kumovi na obredu⁴⁰.

Iz dosta nečitkog upisa u Knjizi krštenih 4. ožujka 1785. doznajemo da je Barbara Berzin iz Ljubljane tada bila sluškinja kanonika i skolastika Balbija⁴¹. Uz Domenica (?) Simonela, sina pokojnog Mattija, bila je kuma na krštenju Tome (?), sina Antuna Barića (?), sina Leonarda (?) i njegove zakonite supruge Eufemije, kćeri upravo spomenutog Antonija Orsinija Rose. Dječak se rodio 1. ožujka, a krstio ga je kanonik Niccolò Leonardelli⁴².

Barbara Berzin pokopana je u Puli i u Knjigu je upisana 21. srpnja 1802. Navedeno je da je umrla prethodne noći u pet sati, u dobi od oko 50 godina. Ispovjedila se kuratu koji ju je i upisao u knjigu, a od njega je primila i posljednju pričest. Ostale svete sakramente nije primila zbog nemara ukućana. Isti je kurat, zajedno s dva svećenika, tijelo otpratio do katedrale, gdje je obavljen ukop⁴³.

³⁸ Passò di questa à miglior vita donna Betta figliola de Piero Marcovich da Lubiana, serva del Canonico Bonarelli, alla qual gli furono administrati li santissimi sacramenti, fu sepolta nella Chiesa del Domo, accompagnata dal molto Reverendo Capitolo (DAP, kutija 28., LM, IX.1.9., 5. kolovoza 1652.).

³⁹ Nazivom *capo* označavao se prvi čovjek po hijerarhiji u nekoj skupini (Giuseppe Boerio, *Dizionario*, n. dj., str. 134.), glavni službenik u magistraturi, udruženju, društvu, vojarni, selu i sl. (Guilio Rezasco, *Dizionario*, n. dj., str. 151-152.).

⁴⁰ Il signor Capo Antonio Orsini Rosa in terzo voto, e la signora Barbara Berzin quondam domino Francesco da Lubiana in primo voto (...) presenti domino Antonio Artusi quondam Giovanni Battista e Zuanne Faraguna quondam Zuanne Testij (Isto, kutija 27., LC, IX.1.7., 25. rujna 1785.).

⁴¹ Puljske matične knjige Balbija spominju od 1765. do 1793. Usp. Slaven Bertoša, Novigradani u Puli: doseljenici, privremenici, prolaznici (1613.-1816.), *Zbornik međunarodnog znanstvenog skupa: Novi-grad - Cittanova 599-1999*. (u tisku).

⁴² Tomaso (?) figlio d' Antonio Barich (?) di Leonardo (?) e di Eufemia figlia del signor Cappel Antonio Orsini Rosa sua legittima consorte (nato il primo corrente di legittimo matrimonio), fu battezzato dal Reverendissimo signor Canonico Don Niccolò Leonardelli (...) alla misericordia (?). Padrini furono al Sacro Fonte Domenico (?) Simonel quondam Mattio e la signora Barbara Berzin da Lubiana serva del reverendissimo signor Canonico Scolastico Balbi (Isto, kutija 26., LB, IX.1.4., 4. ožujka 1785.).

⁴³ La signora Barbara Berzin da Lubiana nella scorsa notte alle ore 5 passò da questa all' altra vita nella sua età di anni 50 circa. Premonita de Santissimi Sacramenti cioè Penitenza ed Eucaristia da me sottoscritto, non avendo avuto altro per mancanza de domestici. Il suo cadavero accompagnato alla Cattedrale da me sottoscritto, un religioso, ed un chierico. Fu seppellita nel Cimiterio della Cattedrale (Isto, kutija 29., LM, IX.1.12., 21. srpnja 1802.).

7. Podgrad (*Castelnovo de Imperio*)

Podgrad je selo sjeverno od Muna, na 582 m nadmorske visine i na važnom prometnom pravcu između Rijeke i Trsta. Stotinjak metara iznad naselja (675 m nadmorske visine) nalaze se ruševine staroga kaštela. Do 1463. Podgrad je pripadao goričkim grofovima, a od 1463. do 1521. Mletačkoj Republici. Mirom u Wormsu 1521. definitivno je dospio u austrijske ruke⁴⁴. Austrijski su ga izvori nazivali *Nenhaus*⁴⁵, a na Capelarisovoj je karti označen talijanskim nazivom *Castelnovo*⁴⁶.

U drugoj polovici XV. stoljeća Podgrad su opljačkali Turci, koji su tuda prolazili tijekom svojeg prvog prodora prema tršćanskom području godine 1470.⁴⁷ Dvadeset je godina kasnije kaštel naseljen hrvatskim kolonistima⁴⁸. Kao i Golac, i Podgrad je tijekom tzv. uskočkog rata imao važnu ulogu. Nakon zauzimanja Žrnjina od mletačke vojske u siječnju 1617. austrijski je general Adam von Trautmansdorf u Pazinsku knežiju uputio španjolske mušketire koje je vodio general Baldassar Maradas. Ta je vojska do Knežije stigla u svibnju iste godine, i to upravo preko Podgrada⁴⁹.

Nakon uspostave okružja 1800. godine bio je središte istoimene gospoštije u sastavu Vojvodine Kranjske, a nakon ustrojstva Ilirskih Provincija i Istarske Intendance 1813. godine ostao je u sastavu Kranjske Intendance⁵⁰.

U puljskim se maticama spominje samo u *Liber Mortuorum* 12. rujna 1645. Tada je umro Grgur Retina iz Podgrada. Zabilježeno je da je od kurata primio sve presvete sakramente te da je pokopan u crkvi Sv. Franje⁵¹.

Ovaj *Castelnovo* (*Castelnuovo*) ne treba miješati s Rakljem ili Herceg Novim (koje su mletački izvori također nazivali *Castelnuovo*). Često je razliku lako prepoznati jer je poblize označeno gdje se mjesto nalazi. U suprotnom se točna ubikacija mjesta možda može otkriti iz prezimena doseljenika.

8. Trnovo (*Terrova*)

Trnovo ob Soči mjesto je sjeverno od slovenske Gorice, u blizini Kobarida. Poznato je i pod talijanskim nazivom *Ternova d' Isonzo*, a budući da se nalazilo na

⁴⁴ Danilo Klen, Prodaja Rašpora Veneciji (1402. god.), *I'HARP*, sv. XVII., Rijeka, 1972., str. 12. Za detaljni smještaj i opis naselja usp. Dario Alberi, *Istria*, n. dj., str. 186-189.

⁴⁵ Daniela Juričić Čargo, *Gospodarski razvoj lupoglavskega gospostva u 16. stoletju v luči urbarjev in urbarialnih zapisov 1523-1573 (z objavo urbarjev iz let 1523 in 1573)*, Ljubljana, 1999., str. 89 i passim.

⁴⁶ *Carta dell' Istria*, n. dj.

⁴⁷ Miroslav Bertoša, *Istra*, n. dj., str. 61.

⁴⁸ Isto, str. 63.

⁴⁹ Isto, str. 373-374.

⁵⁰ Goran Crnković, Administrativno-teritorijalno ustrojstvo upravnih i sudbenih oblasti u Istri u vrijeme njene političke integracije 1797.-1825., *Problemi sjevernog Jadrana*, sv. 6., Rijeka, 1988., str. 199, 213.

⁵¹ Morse Gregorio Retina da Castelnovo de Imperio al qual io sopradetto Curato gli administrai li santissimi sacramenti et accompagnato alla sepoltura a San Francesco (Isto, kutija 28., IX.1.9., 12. rujna 1645.).

austrijskom posjedu i pod njemačkim nazivom *Termen*⁵². Postoji, međutim, i Trnovo istočno od Gorice, te je nemoguće utvrditi o kojem se ovdje mjestu radi.

Zapisano je u Knjizi umrlih 30. studenog 1754. U dobi od oko 50 godina u Puli je tada umro Ivan Petrešić iz Trnova, za koje je navedeno da se nalazi u "austrijskoj državi". Upisano je da je primio sve presvete sakramente te da je pokopan na groblju katedrale. Tijelo su na ukop otpratili kanonik i kurat Giacomo Demori, koji je obavio upis u knjigu, te dvojica svećenika⁵³.

9. Villach (*Villa di Quas*)

Quas je vjerojatni naziv za gradić Villach (slov. Beljak) u Koruškoj, a ime je nastalo prema starom rimskom nazivu *Villa ad Aquas*⁵⁴. Spominje se u Knjizi vjenčanih 20. lipnja 1680. U brak je tada stupio *messer* Domenico Morandi iz Beljaka. Supruga se zvala Franceschina i bila je udovica pokojnog Marca Valentea iz Pule. Obred je, nakon dobivene obostrane suglasnosti i sukladno odredbama Svete Rimske Crkve, u crkvi Sv. Marka obavio kurat Giorgio Bortoluzzi. Kumovi na vjenčanju bili su *messer* Andrea Perotich i *messer* Domenico Lando iz Pule⁵⁵.

III. Zaključak

Kako je spomenuto, istraživanje o doseljenicima iz središnje Hrvatske, Ugarske i slovenskih pokrajina pod vlašću Austrije u Puli provedeno je na temelju podataka iz sljedećih matičnih knjiga pohranjenih u Državnom arhivu u Pazinu: Knjige krštenih, pri čemu valja naglasiti da je broj krštenih pokazatelj broja rođenih, Popisa krizmanih, najčešće djece, ali i odraslih osoba, Knjige vjenčanih i Knjige umrlih, odnosno pokopanih osoba. U popisima krizmanika doseljenici iz spomenutih krajeva uopće se ne spominju, a u ostalim knjigama ima ih ukupno 22. Kako su raspoređeni prema mjestima pokazuje sljedeća tablica, pri čemu treba uzeti u obzir da se nekoliko osoba spominje u više vrsta izvora, pa ih stoga u tablici ima ukupno 25:

⁵² *Slovenske dežele*, n. dj.

⁵³ Zuanne Petresich da Terrova del Stato Eustriaco (!) de anni 50 circa, passò ad miglior vita munito di tutti Santissimi Sacramenti della Chiesa, qualle fu sepolto nel Sacratio di questa Cattedrale, accompagnato da me Canonico Curato de Mori, et due Sacerdoti (DAP, kutija 29., LM, IX.1.11., 30. studenoga 1754.).

⁵⁴ Miroslav Bertoša, *Etnička struktura*, n. dj., str. 74.

⁵⁵ Congionssi in Santo Matrimonio io Don Giorgio Bortoluzzi Curato messer Domenico Morandi della Villa di Quas con donna Franceschina relicta del quondam Marco Valente di questa Città, e da me sopradetto sono stati congiunti loro ... per verba de presenti quanto della S(anta) R(omana) C(hiesa) viene comandato da me ... il detto celebrato è nella Chiesa di San Marco, presenti messer Andrea Perotich et messer Domenico Lando di questa Città (DAP, kutija 25., LC, IX.1.1., 20. lipnja 1680.).

VRSTA IZVORA

Naselje ili pokrajina	LB	EC	LC	LM	Ukupno	Postotak od ukupnog broja
Ajdovščina	1	0	0	0	1	4,76
Celje	4	0	1	0	5	23,80
Golac	0	0	1	0	1	4,76
Koruška	0	0	0	1	1	4,76
Kranjska	0	0	1	5	6	28,57
Ljubljana	1	0	1	2	4	19,04
Podgrad	0	0	0	1	1	4,76
Trnovo	0	0	0	1	1	4,76
Villach	0	0	1	0	1	4,76
Ukupno: slovenske zemlje	6	0	4	11	21	100,00
Karlovac	2	0	0	1	3	100,00
Ukupno: središnja Hrvatska	2	0	0	1	3	100,00
Novi Sad	1	0	0	0	1	50,00
Ugarska	0	0	0	1	1	50,00
Ukupno: Ugarska	1	0	0	1	2	100,00
UKUPNO	9	0	4	13	25	100,00

*Legenda:*LB - *Liber Baptizatorum* (Knjiga krštenih)EC - *Elenco Cresimati* (Popis krizmanih)LC - *Liber Copulatorum* (Knjiga vjenčanih)LM - *Liber Mortuorum* (Knjiga umrlih)

Iz navedene se tablice vidi da je najviše bilo doseljenika iz slovenskih pokrajina pod vlašću Austrije. Uz par pojedinačnih slučajeva (doseljenici iz Ajdovščine, Golca,

Koruške, Podgrada, Trnova i Villacha) valja je istaknuti nekoliko doseljenika iz Celja, Kranjske i Ljubljane. Došljaci iz slovenskih pokrajina spominju se najviše u knjigama umrlih. Središnja je Hrvatska u puljskim matičnim knjigama bila vrlo slabo zastupljena. Spominje se samo nekoliko osoba koje su se doselile iz Karlovca. Isto vrijedi i za Ugarsku, iz koje se u Puli navode samo dvojica doseljenika.

Razmatrajući sva tri područja zajedno uočava se da je najviše doseljenika bilo upisano u matice umrlih, te nešto manje u matice krštenih, a bili su to žitelji naselja ili pokrajina koji su se privremeno ili trajno doselili u Pulu ili u nju stigli samo da bi bili kumovi na nekom vjenčanju ili krizmanju. Iako ih je pomalo bilo gotovo tijekom čitavog razmatranog razdoblja, ipak se uočava njihova nešto veća koncentracija u maticama od 1645. do 1652., od 1680. do 1689. te od 1773. do 1794. Prvi se put spominju: u Knjigama umrlih 1645., u Knjigama vjenčanih 1673. te u Knjigama krštenih 1688. godine.

Iako slabo zastupljene - a u mnogim slučajevima, kako je rečeno, tek pojedinačne - migracije iz spomenutih područja prema Puli svakako su zanimljiv doprinos znatno boljem poznavanju veza između središnje Hrvatske, Ugarske i slovenskih zemalja pod austrijskom vlašću i najznačajnijeg istarskoga gradskog središta. Upućuju na zaključak da između Pule i središnje Hrvatske i Ugarske gotovo i nema dodira. Je li prepreka tome bila državna granica, međusobna udaljenost ili obilježja gospodarstva (ili sve to zajedno) ostaje za diskusiju i istraživanje.

PRILOG 1.: *Dokumenti*

Dokument br. 1.: Upis o smrti vojnika rodom iz Ugarske

All' ore sette della passata notte nè Quartieri di questa Publica Rappresentanza in età d' anni 60 circa per male di petto passò all' immortal vita un soldato di questo Distaccamento per nome Nicola Scultretti, Ongaro di nascita, della Compagnia del Capitano Girolamo Vidali. Fu però munito de' necessarj Santissimi Sacramenti, quello della Penitenza amministrato dal Reverendissimo signor Canonico e Curato Don Antonio Leonardelli, e quelli dell' Eucaristia ed Estrema Unzione da me Don Niccolò Leonardelli Vice Curato, da cui li fu conferita pure la Papal Benedizione, ed assistito, usque ad extremum. Il di lui Cadavere accompagnato alla Cattedrale da me sudetto Vice Curato Leonardelli, con altri numero 3 Sacerdoti, e due Chierici, fu seppellito nel Cemeterio, e la Funzione ecclesiastica fu eseguita titolo charitatis.

Dokument br. 2.: Vjenčanje Anzola Sansa iz Celja

Omesse le solite denunciationsi per giuste cause dispensate da Monsignor Illustrissimo e Reverendissimo Bernardino Corniani Vescovo di questa Città, come appar per date in Fasana, che si conserva per me Francesco Maure Canonico Curato Episcopale sono stati congiunti in matrimonio, havendo prima il lor mutuo consenso il signor Anzolo Sansa Tedesco da Cilla con la signora Marta figliola del signor Francesco Maestri da Venezia tutti habitanti in questa Città nella casa della

sposa alla presenza del ... Francesco Maria Costantini Minor Conventuale, e di mistro Michiel suo fratello abitanti in questa Città, testimonij chiamati.

Dokument br. 3.: Vjenčanje Marije Varolah iz Kranjske

Furono congiunti nel santo matrimonio nella Chiesa della Abbazia di questa Città e de licenza da me Domenico de Piazza Canonico et Curato Gregorio Cerneca da Rozzo et Maria figliola di Antonio Varolach da Carniola, come per fede del signor Pievano di Fiume, essendo passate le tre publicationi, così in questa Città, come a Rozzo, senza alcuna contraditione, alla presenza del signor Zuanne Razzo e del signor Salamon Conti abita in questa Città.

Dokument br. 4.: Upis o smrti Mateja Kubjančiča

Mattio Cubiancich dal Cragno fu famiglio della signora Rosa Cattaro, jer sera alle ore mezzo passò da quest' all' altra vita con male di petto in termine di giorni 8 nella sua età di anni 40 circa, premonito dei sacramenti della Santa Chiesa, cioè quello della Penitenza dal Reverendissimo signor Canonico Vicario Scherbich, quello dell' Eucaristia dal Reverendissimo signor Canonico Demori e quello dell' Estrema Unzione da me sottoscritto come pure gli impartii l' Apostolica Benedizione in articulo mortis, e fu da me assistito usque ad obitum. Il suo cadavero accompagnato alla Cattedrale da me sottoscritto in compagnia del signor Sacristano. Fu seppellito nel Cimiterio della Cattedrale.

PRILOG 2.: Cjeloviti popis doseljenika iz središnje Hrvatske, Ugarske i slovenskih zemalja pod austrijskom vlašću u Pulu s abecednim redoslijedom mjesta (sastavljen prema podacima iz matičnih knjiga)

Ajdovščina

La signora Teresa nata Stibel da Jdussena (LB 1813)

Celje

Il signor Anzolo Sansa Tedesco da Cilla (LC 1686, LB 1689)

La signora Marta moglie del signor Anzolo Sansa Todesco⁵⁶ da Cilla (LB 1688)

La giovane Margarita Ciarmani⁵⁷ quondam Lorenzo da Cilla nella Stiria, abitante in questa Città (LB 1778-1781)

Golac

Maria figlia del quondam Antonio Maglizza da Gollaz (LC 1794)

Karlovac

Vido ... figliolo de messer Gergo da Kraovaz (I.M 1647)

Zuanne figlio di messer Piero Semich quondam Mattio da Carolovaz (I.B 1740)

Ellena figlia di Mille Jurcovich da Carlovaz cingara (LB 1784)

⁵⁶ Tako zabilježeno u izvorniku.

⁵⁷ Osim navedenog oblika, prezime je, kako je spomenuto u tekstu, upisano i kao *Chiermanich*.

Koruška

Mistro Biasio Collenaz dalla Carintia (LM 1751)

Kranjska

Maria figliola di Antonio Varolach da Carniola (LC 1673)

Donna Jerizza Cragnizza fu serva del signor Canonico Ferricioli (LM 1688)

Premus Chert Cranzo famiglio della Casa Tallioni (LM 1703)

Cattarina figliola di Elena Craniza ed Ignotto Padre (LM 1719)

Elena Craniza (LM 1719)

Mattio Cubiancich dal Cragno fu famiglio della signora Rosa Cattaro (LM 1800)

Ljubljana

Donna Betta figliola de Piero Marcovich da Lubiana serva del Canonico Bonarelli (LM 1652)

La signora Barbara Berzin quondam Domino Francesco da Lubiana serva del Reverendissimo signor Canonico Scolastico Balbi (LC 1785, LB 1785, LM 1802)

Novi Sad

Il signor Carlo Mastan nativo da Neusat in Ungheria di Servizio Militare di Sua Maestà l' Imperatore e Re Napoleone (LB 1807)

Podgrad

Gregorio Retina da Castelnuovo de Imperio (LM 1645)

Trnovo

Zuanne Petresich da Terrova del Stato Eustriaco (LM 1754)

Ugarska

Un soldato di questo Distaccamento per nome Niccola Scultretti, Ongaro di nascita, della Compagnia del Capitano Girolamo Vidali (LM 1773)

Villach

Messer Domenico Morandi della Villa di Quas (LC 1680)

Pula books of registry as a source on the history of migrations: Immigrants from Central Croatia, Hungary and Slovenian lands under Austrian rule (1613-1817)

Within studies of the migration movements between more distant districts, migrations from central Croatia, Hungary and Slovenian districts under the Austrian rule towards Pula have an outstanding place. The research of more extensive subject matter of registry books of the town of Pula – which are kept in the State Archives in Pazin – doubtlessly shows that arrivals from those districts were present through several centuries, but mostly individual and not continuous. In the analysis was used the original material from registers of the baptisms, marriages, deaths, and from the list of confirmands from the beginning of the 17th century until the beginning of the 19th century, and more than 18,000 entries were comprised.

As an important Istrian port on the route of Venice towards Dalmatia and Levant, Pula was a town with very strong immigration of new population, so that, struck by many troubles, it managed to survive as a town center exclusively thanks to that. It should be pointed out that the mentioned districts were very far from Pula in the sense of those times, which certainly had a considerable influence on the intensity of immigration from that territory.

In lists of confirmands, immigrants from the mentioned parts are not mentioned at all, but in other books there are 22 of them in all. Most of the immigrants were from Slovene districts under the Austrian rule. Along with several individual cases (immigrants from Ajdovščina, Golac, Koruška, Podgrad, Trnovo and Villach), several immigrants from Celje, Kranjska and Ljubljana should be pointed out. The newcomers from Slovenian districts are mentioned most in registers of the deceased. Central Croatia was very poorly represented in Pula registry books. Only a few persons which moved in from Karlovac are mentioned. The same goes for Hungary, from which only two immigrants are stated in Pula.

Considering all three territories together, it is noticed that most immigrants were entered in registers of the deceased, and somewhat less in registers of baptisms, but those were inhabitants of settlements and districts which settled in Pula temporarily or permanently or which came to Pula only to be godfathers at a wedding or a confirmation. Although there were some of them almost throughout the whole observed period, a somewhat bigger concentration of them is still noticed in registry books from 1645 to 1652, from 1680 to 1689, and from 1773 to 1794. They are first mentioned: in Registers of Deaths in 1645, in Registers of Marriages in 1645, in 1673, and in Registers of Baptisms in 1688.

Although weakly represented – and in many cases, as it is said, only individual – migrations from the mentioned territories towards Pula, they certainly represent an interesting contribution to a considerably better knowledge of connections between central Croatia, Hungary and Slovenian countries under the Austrian rule

and the most important Istrian town centre. They lead to the conclusion that here there are practically no touching points between Pula and central Croatia and Hungary. Was an obstacle to that the state border, mutual distance or characteristics of the economy (or all that together) remains to be discussed and researched.